

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábs sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. é. t. minden hirdetés után 30 kr. blyegdj. Előzetes a hirdetés a kiadó-hivatalnál keseltetik.
A „Közlöny”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Válaszul a „Sürgöny” F. jegyű írójának.

II.

(D) Ha azon passivitás, hová minket a becsületérzés, az uralkodó, esküktől és törvényeink iránti kötelesség, s a polgári jellem vezetett, nemzetünk pusztulását okozná is, a nemzet saját dicső haláláért bizvást önmagára venné a felelősséget.

Hányan bullottak el párbajban a becsületért, és a következetességet? Ha a sors könyvében az volna írva, hogy nemzetünk elpusztuljon, ám veszszén el becsülettel; csak hogy ez elpusztulás ellen minket éppen passiv magatartásunk védett máskor is s védend most is.

Midőn egy nemzet csak úgy léphet activ szerepre, ha vagy minden ő törvényét, hagyományát s ebből felelt meggyőződését megtagadja, vagy a lázadáshoz folyamodik; s e két szélsőség helyett az uralkodó irányában híven megőrzött bízodalommal a passiv magatartást választja, mi úgy hisszük, hogy a legbecsületesebben cselekszik.

Lapunk nem volt ezen magatartásban sem győnye, sem merev.

Hogy győnye nem volt, azt megmutatta csak a minap, midőn a titokban felvillant forradalmi elmélet ellenében bátran mutatánk 1848- vagyis a legitimitás zászlójára.

De merevek sem valánk, mert habár Puchner királyi biztos Erdély országgyűléseit örökre bezárta, látván, hogy az erdélyi szászok és oláhok egy feltétlen unio miatt szerfelett aggodalmaskodnak, sőt az erővel kivive csak ama nemzetársainkat vinné sajnós békületlenség örvényébe, a mit mi teljességgel nem kívánunk; számot vetettünk atyáink törvényhozásának rendes fejlődésével, megfontoltuk az 1790-diki sishematika deputatio munkálatait az egyesülés kérdésében, s országban állván, az ott felállított viszony azon öszszeköttetes elméletével, melyet császár ő felsége örökös tartományainak engedélyezett; föltettük a kérdést a bécsi lapokhoz: hogyan esik az, hogy míg ugyanazon uralkodói eszme az örökös tartományoknak tartományi gyűléseket; s a szilkebb Reichsrathban egy központi törvényhozást, mellette álló felelős ministeriummal, adott, a kormány megsemmisíti a magyar királyság központi törvényhozását s felelős ministeriumát, s tehetetlen tartományi gyűlésekre szaggatja szét törvényhozói jogunkat, és így egy egész törvényhozó közeggel s egy szervezett ministeriummal kevesebbet enged nekünk, mint Auszriának, holott mi régebben birtunk szabad alkotmányt?

Mig a Királyhágón tuli sajtó talán a miénk-nél is nehezebb helyzetnél fogva, a legszigorubb passiv hallgatásba merült, mi többször tettük fel a kérdést akarván egyengetni azon eszmék utait, melyeknek elfogadása, méltatása által a kormány nemzetünk aktiv közreműködésére talán számíthatna.

Irták ugyan akkor a bécsi félhivatalos és független lapok, hogy ezen feltett kérdésünk ottani kormánykörökben figyelmet gerjesztett, azután hetek és hónapok mulva röpiratokat láttunk megjelenni, melyek hasonló eszméket szellőztettek; a bécsi lapok közt jelesen a „Vaterland” ez irányban egy pár velős cikket hozott; ámde a kormány semmi jelét sem adta ekkorig is annak, hogy minket az alkotmányosság csak akkora jogában is kíván valaha részletetni, a mekkorát Austria bir, hol egy közös törvényhozás és felelős ministeriumban ki van mondva a császársági tartományok unioja, a mint az 1790-ki sishematika deputatio munkálata kimondá egy közös kan-

zelláriában s közös törvényhozásban, valamint az 1848-ki törvények a közös képviseletben s ministeriumban, a magyar királyság tartományainak unioját.

De sőt ugyanazon alkotmányos lendület Auszriában, mely az örökös tartományokat egyesíté, a magyar tartományokat szétszaggatá.

Hogyan léphetünk ki tehát passivitásunkból, midőn mi nem hogy ő törvényeink, de még a birodalmi alkotmány alapelméletét sem látjuk hazánkban alkalmazva?

F. ur azon furesa sofismát állítja fel, hogy mi tagadjuk Auszriában a ministeri felelősség eszméjének létezését, holott az meg van Auszriában. Ellenkezőleg, mi csak a magyar királyságban tagadjuk amaz intézményt, és éppen nagy sérelem gyanánt hoztuk fel, hogy mi, miután adónk a birodalom adójával egyestített, saját költségünkön felelős ministeriumokat tartunk Auszriának, míg nekünk egy szűkkörűt kancelláriát adtak.

Auszriának a közös ügyek körén kívül van közvetlen bel-, igazság-, kereskedelmiügy stb. ministeriuma, államtitkárok, tanácsosokkal, s minden mellék-hivatalokkal ellátva, kik ott vannak a közös országgyűlésen, s tárczához kötött felelősségre vonhatók; nekünk van egy kancelláriánk, mely az országgyűlés folyamata alatt ott ül Bécsben, s nemcsak tárczájával nem felelős; de szónokai által már többször, ki is jelentette, hogy ez vagy amaz törvényjavaslatot nem fogja ő felségének szentesítés alá ajánlani, ott a tisztviselőket s birókat a felelős ministerium nevezi ki, s ha rendetlenkednek, van a polgárnak hová folyamodjék ellenük, s ha a közös országgyűlésnek nemcsak tárczához kötött ministeri felelősség nincsen, de még a közös és tisztviselői hatáskört némileg ellenőrző választási jog is éppen most megyen gyökeres változáson át, és mégis F. ur esodálkozik, hogy lapunkban gr. B. ezen dolgokat a Bach rendszer visszaállításának neveze.

Éppen úgy rakta ama rendszer teljes felelősség nélkül a tisztviselőket s birókat, s éppen úgy vitte fel a főtörvényszéket az ország kebeléből Bécsbe.

Valjon ily helyzetben F. ur hogyan remélheti, mikép itt az idő, hogy az erdélyi országgyűlés tárgyaitól szavunk súlyát vessük a mérlegbe s érdekeinknek az ország kérdései megoldásánál tulsult biztosítsunk?

Hisz mi a mostani erdélyi gyűlésen oly minoritásban volnánk, a mely minden képzelt tulsult meghiusit, s e mellett, a ki figyelemmel kísérte azon országgyűlés hangulatját, hol egyik vármegye administratora nyíltan hivatkozik a balázsfalli „szabadság mezején” törént nép-demonstratorra, a másik vidék kapitánya nyíltan, és megdorgálatlanul kiáltja ki, mikép itt az idő, hogy az urak felett a nép üljen tribunált: ugyan itt hogyan biztosíthat magának tulsult egy legitím érzelmű minoritás?

Nem akartunk ezen dologról beszélni, de nagy támadást intézett a kormánylap ellenünk, mely egész a hazaárulással való vádolásig megy, így szabadsággal kell bírnunk arra, hogy szóljunk, mert a védelem a halálra elítelt-től sincs megtagadva.

Ezt mondja nekünk F. ur „a legszándékosabb önámítás”, ha a „K. Közöny” magát, és hivat a jövővel biztatja, midőn azt akarja elhitetni, hogy Erdély összes nemzeteinek az országgyűlés előtt fenforgó s tárgyalás alá vett legfontosabb életkérdései már jelenleg is nem végleges megoldás elé baladnak, és így folytatja később, vajha a „K. Közöny” s annak pártbívei megfontolnák, valjon az ily szándékos önámítás az ő meggyőzőhellen

következményeiben nem fog-e sem kellend-e saját nemzete ellen elkövetett nehézsárlássá válnia.

Nem F. ur, mi éppen nem ámitjuk sem magunkat, sem a közönséget; menjen ön nézen szét Erdély vidékein mindenütt látni fogja a magyar elem nyomtatását, és sorvadását. Látjuk azt is, hogy a mostani újabb szervezés, mely roppant hivatali testület s nagy fizetésekkel állít fel, melyeknek elfoglalására már százanakint áhitoznak a fiatal oláh jogászok; látjuk, hogy midőn a köztisztviselőktől ellenzéki helyzetünk elzár, hogyan támadják meg végmenedékünket, birtokunkat Ratiu és Puscaru urak indítványai, elkívánják borárlási s minden regalis jogainkat, elkívánják szellőreinket, sőt állodialis földjeinket: curialistáinkat, elkívánják erdeinket, legelőinket, és ugyan ekkor a bécsi kormány vasutat nem enged az ország szívéen át, hol még fennmaradandó kevés értékünket jobb piacokon hasznosítsuk, talán elvéteti végkép a kormánysszéket Kolozsvárról, a magyar gabona- és ipar-piac fő székhelyéről: de minderről, mi éppen nem tehetünk, mert ha ott lennénk az országgyűlésen is, a kézzel togható majoritás éppen úgy elvenné mind-ezeket; ha t. i. a kormány elvétetni enged, holott már kimondá, hogy csak azon törvényeket ajánlja szentesítésre, a miket ő is jó-nak lát.

Talán a majoritás kapisága ellen védendé a kormány igazságság jogainban minoritásunkat? Ezt elhiszzük, és fel is tesszük a kormányról, mely daczára őt boszantó ellenzéki magán ügyeink terén; de mit nyernénk a kormány ily védelme által az erdélyi tömeg közvéleményével szemben, a mely a követválasztások a világ legcommunistusabb eszmével volt biztatva, a mint a választási jegyzőkönyvek eléggé igazolják? Azt mondanák a nép agitatorai, hogy a demócrata képviselők mindent elkövettek volna, de odamentek a magyar urak s nem engedték elvétetni legelőiket, erdeiket, regaleikat, s talán foszlattai uradalmait.

Most ha a kormány nélkülünk visszaautatandja a birtok szentségét megtámadó indítványokat, a nép a kormány előtt, mely most egész hatalommal bir, meghunyászkodik, és megtanulja, hogy semmi gyűlekezethetnek nincs hatalma sérteni oly tulajdont, mit az európai jogfogalom szentnek ismert el.

E sorok írója is mindazt veszteni fogja kicsinyben, a mit más nagy birtokos nagyban vesz, éppen úgy látja vagyona, és sorsa hanyatlását, mint mások, s szívére teszi kezét, s azt mondja: veszszénen bár anyagi javaink; tartsuk meg erkölcsi tulajdonunkat, őseink hagyományainak, törvényeinek kegyeletét. Anyagi sebeit a nemzet ipar és szorgalom által kiépülheti; de az erkölcsi hanyatlás bizonyos halálra vezet; már pedig az elv, meggyőződés és positiv törvények feláldozása a legnagyobb erkölcsi hanyatlás.

A mi a mostani intézkedések véglegeséget illeti, ezt talán F. ur sem hiszi.

Hogy a magyar nemzetet a szebeni törvényhozás megsemmisíthetné, azt állíthatja F. ur, de mi soha sem hisszük. (Folytatjuk.)

— A magyar orvosok és természetvizsgálók 10-dik ülését id. gróf Teleki Domokos ur ő mlga következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt nagy gyűlés! Mi volna természetb, mit tehetnék én is örömetesebb, minthogy igénytelen beszédem kezdetén legelsőbb is azon megtiszteltetésem feletti örömdöm, s szinte háláérzetem fejezzem ki, miszerint én is egyik

vagyok azok közül, kiket a magyar természetvizsgálók és orvosok mult évi nagy gyűlése örök halálra kötelezőleg jelen üléséi vezénylével megbízott.

E kedves, ez örömteljes kötelesség helyett azonban egy másikat szab előmbé a körülmények hatalma. A mi nálunk oly igen gyakran történik, jelenleg is ritka és kevés örömtünk közé a fájdalom keserű cseppjei vegyültek.

Fájdalmát a t. gyűlekezethetnek, mindnyájunknak fájdalmát — melyben nálamnál bizonyára senki sem osztózik nagyobb mértékben, — kell mindennél előbb tolmácsolnom a felett, hogy helyettem nem azon férfiú ül itt, kit az említett gyűlés bölcsesége, üléséi vezetésére első helyen jelelt ki, a ki akár lángeszét, akár sokoldalú tudományos képzettségét, melylyel általában s különösebben a természeti tudományokban is bir — akár ritka ékes szolást, akár végül kitűnő tulajdonai által kiérdemelt társadalmi helyzetét tekintjük, e helyet mindnyájunk örömeire és meglegedésére akkora jogosultsággal, oly méltósággal és fényvel nem csak elfoglalta, de be is töltötte volna. — A köztisztelt férfiúban gyűlekezethetünk diszes koronáját nélkülözi, és mi tisztelt gyűlekezethet a legfájdalmasabb nélkülözés élénk érzetében, de mégis felemelt fővel látandunk jelen feladatunk teljesítéséhez. Igen, mert hiszen ki tehetné, kinek kellene inkább tennie, hogy minden körülmények közt fejét nem igen fenn, és éppen azért igen alatt se, hogy fejét minden körülmények közt azon színvonalon hordozza, mely neki a természet nagy láncolatában ki van jelölve; kit illette mondom e diszes, e szilárd magatartás inkább, mint a természetvizsgálót, a természettudóst, ki eredménytelen figyelemmel és munkássággal vizsgálja, tanulmányozza a mindenséget, annak törvényeit és folytonos láncolatát; mint az orvost, ki a nagy természet mellett különösen az embert és ennek természetét vizsgálja.

A természet az emberi lélek figyelmének és foglalkozásának mindig kedves tárgyát tette, s a természet vizsgálás az inductio utján szerzett ismeretek által az emberi lélek érteljes fejlődésének eleitől fogva egyik legfőbb tényezőjét alkotta, az emberi és lélek dicsőítése körül azonban az elvont tudományokkal csak a közel multban léptek versenyre a természeti tudományok. Csak az újabb korban teljesített a természeti tudományok e nagyszerű feladatot ama gyors haladás által, melyet naponta tesznek. A természeti tudományok az államnak, a társadalom fejlődésének és általában az emberi nem jólétének eleitől fogva fontos tényezőjeit szolgálták; e viszony, a természeti tudományoknak e hatása azonban az államokra és azoknak jólétére jelenleg sokkal szembetűnőbb, bensőbb és nélkülözhetlenebb, mint valaha. — Mihez képest most már amaz állapot, melyben a természeti tudományok valamely országban magokat találják, egyik legbiztosb fokmérője valamely állam jólétének és virágzásának. Bánkódjanak ezen azok, kik épp oly rövidlátók körültekintésükben, mint önzők érzelmükben és gyengékedők hitükben. Ők a különböztetéseket, osztályozásokat, melyeket az emberi ész korlátozott felfogása támogatására felállított, a valóságban, a természetben oly mereven viszik át, miként az ők elméletükben létezőknek, — Ők az elméleti tudományoknak eddig gyakorlati tudalogs befolyását féltik, Ők az anyag és szellem kölcsönös viszonyai legbensőbb rokonságának magasztos törvényeit felogni nem tudják, Ők okoskodásaikban, következtetéseikben nem az inductio, az analysis és synthesis egyedül biztos törvényeit követik, midőn azon lépcsőzetnek, melyen oly magasan hiszik magokat, mindenik fokon egyiránti szükségességét kicsinybe vonják. Ők az elvont elmélkedéssel a lélek felemelkedését a természet anyagi részével való közelebbi foglalkozással a léleknek földhöz tapadását kötik össze. Előttünk épp oly megfoghatatlan, oly indokolatlan jelenség lehet a középkor második felében a lelkiekké oly annyira foglalkozó és gondnokoskodó papságnak szennyes önzése; — valamint azok, kik belátni, elismerni nem akarják, hogy jelen korszakunkban a mivelt népek azon osztálya, mely a természeti tudományokkal foglalkozik, mely közelebből és közvetlenebből a társadalom ugynevezett anyagi jólétének fejlesztésén működik, akár munkássága eredményének üdvös voltát, akár

Nó de miért is beszéltek én a tanító értekezletek szükségéről, mit különben a legmivelőbb államokban is elismertek és elismernek tényleg is? midőn hazánkban oly kevéssé van még méltányolva ezen különben a nevelésre fűződő egyesület, hogy sok helyt bedugják füleiket és siketek maradtak, erről hallani sem akarnak, mintha füleket halálra sértene e hang: „tanítói értekeztet.”

Másutt ismét ha tán sértene is a tanítók e méltányos kérése füleik gyenge idegzetét, de nem láttatnak érzékenyen venni; hanem a legnagyobb készséggel ajánlják fel segédkezőket annak teljesedése vételeire; azonban, midőn teljesedésbe kellene vésztetnie, megújítatják a szép hangzású reményteljes ígért, az áldozatkész akarat nyilvánítása stb.; de telnek napok, hónapok és tán esztendő is, és a valódi tett nyilvánulása nem látszik mutatkozni.

A tanítóknak magokra nem szabad egyezni — miért? nem tudom — mások pedig nem egyesülnek; így marad aztán a tanítók között sok el a mivel világtól sokszor oly meszszi is tán, hogy némely ember szánalomra indul képzetlenségén a nélkül, hogy segítene rajta, s pedig lehet maga is méltó lenne a szánalomra. Hiába! ilyen a világ; a más szemében meglátja a szájkát, és a magában nem a gerendát. Ha a tanítótól a szabad fejlődés, a magasabb fokú képződés ez egyetlen útja is elzárva vagy csak szerűlőtt korlátozva van is valaki által: akkor ne csodálkozzék az, hogy a tanítók gyengék, s ne vádolja őket a rossz nevelés következtében előforduló bűnös esetekért s a nép képzetlenségéért; mert a felelőség e részben, valamint a vád is a haladásnak akadályozóját illetheti inkább.

Harmadszor hivatva vannak, hogy a felneveltek, mind a kik iskolázatlan maradtak, mind kik onnan kijöttek s pásztorok alatti állanak az igazi hitben, Jézus vallásában erősíteni, megtartani, s így a tévelygők tanától megóvni igyekezzenek, s e végre megtenni semmit el ne mulasztanak, a lelkipásztorok; mert a valódi hit és vallás az egyedüli, mi megtartat.

És a lelkipásztorok is nagyon helyesen tennék, ha a szószékükből alkalmasszerűleg fejtegetnék a legmivelőbb különbségű tüneményeket okát a legegyszerűbb népnyelven, egyszerűen elmondván az azokból kivonható hasznát is az emberiségre nézve; mert ki tagadhatná, hogy az annyira félelmes égviharának, ha kárral is jár néha, nagy haszna van?

Továbbá a babona okozta időnkénti bűnös merényeket, s az illető vétkes tényezőkre nézve való ebbeli szomorú következtetések is nagyon észszerűt volna példákban fölmutatni s rendes vasárnapi iskolákat tartani és nem várni tizedeket, századokat, míg a kisdöcök a népiskolákból képzett tanítók által képzett emberkékké teremtettek és még talán arra is, hogy elég képzett tanítók legyenek; mert erre idő kell, s ezt várni nagyon késő a lelkiismeretes embernek, hanem tegyenek meg addig mindent az arra képesek s igyekezzenek minden módot elpróbálni a kevésbé képzettek kiképzésére is. Így ha egyesített erővel hivatalbeli, lelkes, tanító részvételt működik az emberiség javára iskolában mint iskolán kívül, nem tévén csak egyik osztály kötelességére a nép nevelést, egy pár év múlva bizonyára nem mertlnek fel a babonának ily bűnös következményei. Vajha meghallgatataának szavaim s eljönne már egyszer az annyira várt népnevelés országa!

Székely Dániel,
tanító.

KÜLÖNFÉLÉK.

Városunk községe mostanság nem tett szükségessé és sürgetőbb elhatározást, mint midőn a közmunka-erőt határozta a város egy néhány mozsárrá vált útjának megkésztetésére. Jelezen a Széchenyi-tér és külső Tordautca már annyira mentek, hogy csak valamennyire esős időben járhatatlanok mondhatni. Nem lehet tehát e tervet nem méltányolni, sőt örömmel nem fogadni, mely a közmunkát teendőre nézve kidolgoztatt; egyet azonban meg kell jegyeznünk, hogy az idő már öszre hajlik, s még ekkor is az utak készítése körül egyetlen gyakorlati lépést sem tettek, s attól lehet tartani, hogy ha e halogatás tovább foly, az időre megint hasznatlan adtuk össze áll-

* Hát a ref. templom szomszédjában, a nyomda előtti helyénél, van-e civilizált városban rutább hely? Ajánlják az illetők figyelmébe.

reinket vagyis forintjainkat a napszámok megváltására, mert annak eredményét nem látandjuk. Kolozsvárt a munka megváltásból igen szép összeg gyűlt össze, hogy ha a hatóság kellő eréllyel lát annak összegyűjtéséhez. A munka megváltás határideje most szeptember 10-ig hosszabbítottat meg, a mely időszakra minden itteni lakó kézimunkáját pénzzel válthatja meg, mit ha addig nem tette, jórészt magának kell aztán a kézimunkáról gondoskodni. Figyelmeztetjük tehát a város lakóit, siessenek kéz munkáikat megváltani mindazok, kik nem akarnak személyesen venni részt az utesinálásban. A város hatósága a község képviselőit előt a bevett pénzről s annak csak is az utakra fordításáról számoland. Reméljük azonban, hogy miután a fizető község is szeretné tudni, hogy pénzzel hogyan sáfárkodtak, az illetők gondoskodni fognak az ily számolat nyilvánossá tételéről, annyival inkább, mert úgy találjuk, hogy a hatósági eljárás sehol sem áll élesebb bírálat alatt, mint városunkban, a mit mi különben a közszellem örömdetes jelének tartunk.

Az újonnan épült s így kényelmesebbé vált helybeli unitárius leányiskolában az oktatás a jövő hétfőn, szeptember 5-én vendi kezdetét. Vezetése helybeli leányiskola-tanító Sárdi József ur és neje Nemes Borbára, továbbá Markovác Klára Mária asszonyok kezeiben van. Gondoskodva van, hogy a tanítás minden igényeknek megfelelő legyen; s a vallás, olvasás, írás, anyanyelv, számolás, földrajz, történelem, természetrajz és természettan elemei kivül különösen nagy figyelmet leendő fordítva még a nőmunkákra és német nyelvre.

A magyar országgyűlés összehívására vonatkozó „Presse”-féle cikik, mint a „P. L.” Bécsből értesül, nemhogy felső sugalom szüldöttje volna, sőt hivatalos körökben éppen rossz benyomást tett. Egyelőre csak a politikai s törvénykezési szervezetről van szó; s míg e tárgyban jó messze nem haladtak, se az udvari korlátokig, se az államminisiteriumban nem gondolnak a magyar országgyűlés összehívására. Levelező erősíti, hogy közleménye hitelt érdemel. Ugyan e levelező a kormány szándékait a következőkben adja elő. A reichsrathot mintegy novemberben fogják összehívni, s az 1865- és 1866-ik költségvetési előterjeszték, hogy így elvégre lehet legyen a kormánynak már megszavazott budgettel kezdeni meg az évet. A reichsrath júniusig lesz együtt, azután a tartományi gyűlésekre kerül a sor. A két évi budget előterjesztése talán ellenzékre is találhat, mert ez előzetes eset lehetne két éves pénzügyi szakok behozatalára. A lajtantuli tartományokkal egyszerűen, a „háromgyé királyság” országgyűlése is össze fogna hívni.

Az „Ost. Post.” egy nagy szobeni levelet küld az Erdélyben végbement legújabb választások eredményéről. Írja azt mondjá, hogy a kormány ama tekintélyének árt azzal, ha a választásokat a székek és magyarok között újra meg újra elrendelteti, mert ezek mindig csak a régi módon lütnék ki, s azon hitet táplálják a székek és magyar nép közt, hogy a kormány végre is engedményekre fog szorulni, ha azt akarja, hogy a székek és magyarok Szebenben menjenek. Már pedig, ugymond a szász levélről, engedményekről szó sem lehet. Föl kell hagyni a sikertelen követelésekkel, s hagyni a szobeni gyűlést munkálni, mert ha a kormány — jegyzi meg — Magyarországon várhat, még inkább várhat Erdélyben. Mindinkább kitűnik — folytatja — hogy Erdélyben a magyarok nélkül is el lehet végezni a közigazgatást s kiszolgáltatni az igazságot, s hogy szükség esetén a tartomány-gyűlés is el lehet a magyarok és székek államférfiai tudománya s politikai tapasztalása nélkül. Szóval, azt tanácsolja az erdélyi udv. korlátokig, ne tegyen több hasztalan kísérletet, hanem várja be, míg a magyarok és székek magoktól esz ki e térnek.

Innsbruckból aug. 25-ről írják: Tegnap óta állambörtönünk elő és hátsó oldalán katona őrk állanak, miből a „Kräuterhaus” különösen fontos tartamára következtethet. A Dél-Tirolban elfogott összeesküvők első szállítmánya, és ma postakocsikon a második szállítmány megérkezett, s az itteni börtönökben elhelyeztetett. Dél-Tirolban elfogott ismeretes nevek: Devanda, Chimelli, Kandelberger, s Malfatti testvérek, mindannyian jó házból. A mit a legújabb s még mindig folyvást tartó elfogatásokról Dél-Tirolban hallani — írja a „Bozn. Ztg.” — mindaz messze elágazó s veszélyes szándékokat rejtő összeesküvésre mutat. Az elfogottakat többnyire vagyonos s tekintélyes családokból való fiatal emberek. A „Tiroler Stimmen” trienti levelezője szerint a kormány az összeesküvésben részt vevők névjegyzékének birtokában van; a trienti körletben ezek száma mintegy 40—60, Trientben három Malfatti testvér fogatott el. A kis Riva a szabadság 5 v. tanuját” szolgáltatta. Az eddig elfogottak ne-

vei után itélve a Garibaldi-párt volt az, mely a csint e hó 18-ra, mások szerint e hó 27-re tűzte ki. Mint a „Presse”-nek Bozenből aug. 24-ről írják, a trienti börtönök 21-én már az elfogottakat be nem fogadhaták és egy kaszárnyát kellett számukra kiírítani; többnyire a kereskedelmi s műveltség osztályhoz tartoznak. Szintén ezen levelező állítása szerint a Dél-Tirolban felfedezett felségárulási szövetség Velenczére is kiterjed; hol a Trientben tett felfedezések folytán számos elfogatások történtek s az illető egyének fegyveresempészeti-beli részvét miatt erős gyanuban állanak.

Nyiltposta. B. F. névjegy alatt a repceze eladás kérdésében egy levél jött hozzánk, mely annak vásárlói ellen támad. Ismétéljük a mit annyiszor ismétlünk, hogy névtelen közléseket semminemű oly kérdésben el nem fogadunk, a mely vitára, vagy követelésre alán alkalmat, már pedig a kereskedők, s bárkinck is hitelét, a ki megtámadni akarja, egyszersmind vegye magára a felelősséget, s ha velünk nincs személyes ismeretsége, kitétet hitelesen igazolja.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Irtek volt, hogy Londonból panaszló sürgönyök mentek Uj-Yorkba a „Niagara” által elfogott „Georgia” ügyében; az eset következő: A „Georgia” nevű dél-amerikai kalózhajó néhány hónap előtt a Liverpooli kikötőbe érkezett s kijavítatván Bades Eduard, angol kereskedőnek, nyilvános árverés útján eladott. Ettől egy lisaboni kereskedő ház kibérelte a hajót, állítgat azért, hogy általa a dél-amerikai partok ostromzárát megtörje, mások szerint pedig, hogy Lisabon és az Azorák közt közlekedtesse. Aug. 8-kán el is indult a „Georgia” gazdag rakományval Liverpoolból Lisabon felé, Witticombe, híres ostromzár-törő kapitány vezénylete alatt, azonban augusztus 15-kén Lisabon közelében „Niagara” északamerikai hadigőzös által elfogtatott s Uj-Yorkba küldetett. Legénységének egy része az északiak szolgálatába állt, a többi Dovernél parta tétellett. Kérdés, hogy az északamerikaiak volt-e joguk egy angol kereskedő tulajdonát képező hajót elfogni? Más részről az amerikai kormány hivatkozhatik azon kibocsátványára, melyben mindenkit óva intett, hogy tartózkodják hajókat venni a délamerikaiaktól.

Francoziaország. Páris, aug. 25. Az itteni és a bécsi kabinet közt, mint mondják, némi hidegtetés támadt.

A spanyol király, elbűcsúzása alkalmával, a császárnét egy gyémántokból és smaragdokból álló pompás nyakkötővel ajándékozta meg. A „Correspondenzia” szerint ugyanakkor a kis koronaherezeg a királynak egy rózsát nyújtott át következő szavak kíséretében: „En, felség, nem tudok egyébbel kedveskedni a királynénak; azonban reményem, nem fog engem eleledni, mert spanyol vér van ereimben.” A király e gyermekes hódolat által annyira meg volt batva, hogy legott egy nagy értékű tokot rendelt meg egy ékszerésznél, melyben e rózsá örök időkre megővassék.

Mac Mahon tábornagy folyó hó 20-án hagyandja el Páris, hogy Algierba utazzék.

A császár a chaloni tábornok sept. 4-dikén hagyandja el, midőn is a „Börzen halle” baden-badeni levelezője szerint Strassburgon át Kehlbe megy, mely utóbbi helyen lesz találkozása a porosz királlyal.

A „Memor dipl.” formászerűleg megezőlva azon hirt, mintha Humbert hg egy francia hűnővel összekelni szándékoznék.

A Coen ügyben a pápai kormány a francia jegyzékre adandó válasza vonatkozólag 40 napos gondolkodási időt kért, sőt mint-hogy ezen idő idestova lejár, azt 20 nappal kérte megtoldatni.

Olaszország. Don Gregorio Barandiaran I. Miksa, mexikói császár rendkívüli követé s teljhatalmú minisiteré az olasz királyi udvarnál aug. 28-kán külön audientian fogadtatott Victor Emanuel király által, hivatalosan értesítvén ő felségét a császár trónfoglalásáról. Egyszersmind a mexikói császár sajátkezől írt levélét nyújtá át az olasz királynak.

Németország. A porosz király aug. 27-kén d. e. 11 óra után Münchenbe érkezett, s reggelizés után Hohenschwangau felé utazott tovább. Bismark minisiterelnök szintén Münchenbe érkezett, s ott maradt.

A „Bair. Ztg.” örömmel üdvözlí a porosz királynak a bajor királyiál összejövetelét, mivel az a legbarátságosabb s legrokonibb érintet bizonyítvány, s egyszersmind reményt nyújt az iránt, hogy a két fejedelm szívei szövetségbaráti német érületben fognak össze-találkozni. „Egy némely borus felhő” — ugymond — „mely még most látkörünk felett lebeg, a fejedelmek találkozása előtt elenyészhetik, mivel ott, hol német fejedelmek közlelednek egymáshoz, a bizalmatlanságnak s lehorgoltságának el kell enyésznie; bármily

erősen legyenek is azok a népből meggyő-kerezeve.”

Mint a „Schlesw. Holst. Ztg.” jelenti, a kieli város-tanács s képviselő-testület aug. 26-kán teljes csatlakozásukat fejezik ki a városok gyűlésének határozataihoz.

Berlin, aug. 27. (Este.) A nagy hadi szemle alkalmával Sándor császár is ide jön. Az „Pr. Volksl.” szerint Frigyes Károly hg ünneplés bevonulása körülbelül sept. 10-kén lesz, mikor a király és a hgek már itthon lesznek. A „Bank és Handels Ztg.” szerint Austria és Poroszország közt a kereskedelmi-politikai szakadás komoly természetű. Nevezett lap szerint az utóbbi időben ideérkezett osztrák jegyzék kimondja, hogy azon javaslat visszautasítását, hogy az alkudozásokat rög-tön megkezdjék ugy tekintik, mint össze nem férő a szövetség-barátsági viszonyokkal.

Dánia. A volksthing aug. 24-ki ülésében a katonai bizottmány jelentése került tárgyalás alá. Monrad a bizottmányt 1 óráig tartott beszédében a legerősebb kifejezésekkel kárhoztatá, s a háboru szerencsétlen kimenetelét nagyrésztben a sereg hangulatának tulajdonítá. A mi őt magát illeti, a világnak semmiféle hatalma sem fog tőle, ugymond, választ nyerni, egy oly bizottmánnyal szemben, mely utódi által nevezetett ki. Csupán egy bírói törvényszék az ő illetékes bírja. Ennek következtében, más nap 25-kén ingerült vita keletkezett, melynek folytában Fallesen, nagy tetszés közt, élesen visszautasítá a Monrad által a sereg ellen emelt vádakat, s az elkövetett balfogásokért minden blnsulyt a vissza-lépett minisiteriumra hárított.

A „Flyveposten” aug. 25-ről írja: A volksthing 73 szavattal 13 ellen elfogadá a rendkívüli bevételekre s kiadásokra vonatkozó törvényt. Ez mutatja, hogy mily kevesen akarják a volksthingben Bille szándékait követni, s a pénzügyminisiter azon fenyegetésének hatását tanusítja, miszerint a birodalmi tanács szét fog oszlatatni. A pénzügyminisiter határozottan kijelenté, hogy a béke-alkudozások végetti utasítások oda mennek ki, miképp északi Schleswig visszanyerésére kell működni. A nehéz határ-szabályzás s a pénzügyi kérdések miatt szakférfiak jelenléte szükséges. Ezért indult el Schoeler kapitány (ki az enclave-viszonyokat pontosan ismeri) több napok előtt Bécsbe, s őt Petersen, postai titkár, követé.

Moldva-Előkefejedelemség. Bukarest, aug. 28. A fejedelem földbirtoki törvényt be-csátott ki, mely szerint a jobbágyi szolgáltnak eltöröltetnek, de kárpótás mellett. Ez a törvény 1865. év april 24-kén lép érvénybe.

Schweicz. Bernből aug. 24-ről kelt tudósítások szerint, a Genfben levő szövetségi biztosok már beklüldék első írásbeli jelentésüket, számos távirati sürgönyökkel. Ezek szerint a távirati összeköttetés már helyreállított, melynek sodronya 22-kén az ismeretes John Perrier vezérlete alatti radicalok által elvagtattak. A legutóbbi éj nyugodtan telt el, s Genf újra szokott kinézését vevő föl. Azonban a kormány által 23-kán este összehívott nagy tanács összeülése miatt még mindig nagy ingerültség létezett, mely minden perczben újabb kitérőkre vezethet. Ennél fogva a biztosok a 8 halott eltemetését, kik mindnyájan az independentsekhez tartoznak, esztűrtőkre halaszták, s ekközben még 2 zászlóalj vaaadlandit rendelték Genfbe. Térparancsnokká Amstutz szövetségi alezredes nevezetett ki. A genfi csapatok a városból elbocsátattak, s a táborukba rendeltettek vissza. Hircsartat azok igen jól viselték magukat. A szövetség-tanács azon határozat következtében, miszerint a genfi események iránt szövetségi vizsgálat fog eszközöltetni, egy szövetségi ügyész jelölt ki, Migy, berni nemzet-tanács tag személyében, s azt sürgetőleg Genfbe indulásra szólítá föl, ugyanekek Duplan-Veillon szövetségi vizsgáló-bíró Lausanneból Genfbe rendeltetett, a holtak és sebesültek constatirozása végett. 23-kán reggel torlaszok nem voltak többé láthatók. Ekközben a genfi kormány vizsgálatának folytatására szólítottatott fel. Az államtanácsnak egy, a szövetségi biztosokhoz intézett kimerítő jelentéséből kitűnik, hogy az huzamosb időn át formászerint fogva tartatott s fenyegettetett.

A biztosok következő kiáltványt adtak ki: „Genf polgárai! Schweicz a legmelyebb békét élvezi. Boldog honunkban mindentűt a nélkül meg végbe, hogy legkisebb ellentállásra is találja. Ezért fájdalmas bánulattal hallá a szövetségi hatóság a tegnapi városok-ban történt sajnos eseményeket. A szövetség-tanács egy biztoságnak meghagyá, hogy tisztét körütkibe menjen, a rend s nyugalom helyreállításá föltűti örkődés végett. Genf polgárai! Ti azt feladatában támogatandjátok, ti mindnyájan vélemény-különbség nélkül közre fogtok működni a bizalom visszatérésére és a közbeke helyreállítására. Ti nem fogjátok azt akarni, hogy a közös honhoz annyira hű s szép határszéli városok az anarchia s zavvar látványát nyujtsa. Ti vissza fogtok térni

a benneteket annyira kinttétő nyugalom, biztonság- s iparkodáshoz. Tudjátok, hogy rend nélkül nem létezik szabadság, s hogy a jogok s vélemények tisztelete nélkül nem állhat fenn köztársaság. Mi fel vagyunk hatalmazva, minden, a rend s béke érdekében megkívántató intézkedést megtenni. Ezért helyeztetek bizalmat éberségünkben s részrehajlatlanságunkban! Ezért a szövetség nevében kérünk benneteket, semmitse tegyetek a törvény ellen, ne akasztókat meg a hatóságok működését, hagyjátok meg az alkotmány-nak akadálytalan hatályát, s az igazságszolgáltatásnak szabad folyamatát. Mi minden lehető értesítést megszerzendünk a tegnap várostokat gyászba borított szomorú események iránt. A rendezett vizsgálatra nem kellend soha várni. Ezért hallgassatok szavunkra. Genf polgárai adjátok vissza cantontoknak ama nyugalmat, mely annak, mint egész Schweiz-nak érdekében oly kívánatos. Gondoljátok meg, hogy az egész szövetség rátok függeszté szemét.

Genf, aug. 23. 1864.

Fernerod Barmann."

Spanyolország. Az összesektitvással vádolt Savoya ezredbeli katonák Madridban a haditörvényszék által közelebből felmentettek. Ezen eljárás annyira magára vonta a spanyol kormány neheztelését, hogy a hadügyminiszter a vádlott katonák védelmével megbízott tiszteket minden további bírói eljárás nélkül két hónapos várfogságra ítélte.

Portugallia. A portugali cortes-választások sept. 11-kén fognak megtörténni. Villa-Realban zavarok támadtak, melyekben 4 személy megöltet, 8 megsebesült. Egy portugali cirkáló hajó Virgen del Refugio nevű spanyol hajót az afrikai partok mellett elfogott. A spanyol hajó, úgy látszik, rabszolga-kereskedésre volt rendelve, sőt hajó terhe is már készen volt. Mondják, a spanyol kormány a hajó kiadatását követelte s e felett 100,000 douro kárpótlást kért, valamint azt is, hogy a portugali hajó-parancsnok, da Silva kapitány letétessék. Azt hiszik, hogy ha a spanyol kormány követelése valósulna, Lou'e hercege erősen fel fog lépni Portugallia becsülete mellett. Eu gróf aug. 16-kán angol gőzzel Lissabonba érkezett s nagy kinttetés-

sel fogadtatott a király által; 8 fensége Braziliába megy Donna Izabel koronaörökösével háaságra lépendő.

Amerika. Uj-York, aug. 18. Grant két hadteste átkelt a James folyamon s Richmond-tól 6 mérföldnyire foglalt állást. A „New-York Herald“ attól fél, hogy hat hónapi fegyverszünet fog kötetni, s az államok mind egybehivnak tanácskozásra a béke eszközéi felett.

Ujabb. Berlin, aug. 30. 'A „Kr. Ztg.“ írja: A végleges béke megkötése előtt a csapatoknak, habár csak Jütlandból visszavonásáról is, s e szerint a csapatok visszatéréséről szó sem lehet.

— Varsó, aug. 30. Bergnek Sándor császárhoz intézett legújabb jelentése ezen szavakkal végződik: Az ország teljesen nyugott, s elérkezett azon perc, melyben a lengyel népnek meg kell nyernie azon áldásokat, miknek kihirdetését felség a rend visszatéréséig elhalasztá.

— Bukurest, aug. 29. A kormánynak elvégre sikerült a török bankkal 700,000 font

st-nyi kölcsönt kötni. Ezen kölcsön kibocsátási ára 88, a kamat 7%, és a törlesztés 2%. Uj-Yorkból, aug. 20. Grantnak a James-folyónál hadműveletei kedvezők, mind a mellett nem eldöntök. Sheridan Front-Royalnál megverte Longstreet lovasságát. Syrakusban egy demokratikus gyűlekezett elhatározá, hogy a Chikagóban föllállított jelöltet csak az esetben gyámolítandja, ha az a béke érdekében fog működni; ugyanezen gyűlekezett a fegyverszünetre vonatkozólag egy javaslatot, és a kibékülési rendszabályok fölötti értekezésre vonatkozólag egy állami egyezményt fogadtat el.

Bécsibörze September 2-án: Nemzeti kölcsön 80.10. 5%. Metalliques 71.5. Bank-részevény 776.—. Hitel részvény 189.—. Váltó Londonra 113.80. Ezüst 113.5. Arany 5.44.

1860-diki Állam kölcsön 94.75.

Augustus 31-én: Urbéri kárpótlási kötvény Magyarországi 74.25. Erdélyi 72.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 4490—1864

(215)

(3—3)

Hirdetmény.

Melynélfogva közhírré tétetik, miként a szamosfalvi összes birtokosság arányosított, és a községével egyesített koresmárlási joga f. évi Sz. Mihály napján kezdődőleg 3 egymásután következő évekre f. évi **szepember 12-én** reggeli 9 órakor ezen nemess megye házában tartandó nyilvános árverés újan haszonbérbe ki fog adni. A haszonbéri feltételek addig is megláthatók a főjegyzői irodában. Mi is a haszonbérleten kívánók tudomására ezennel közhírré tétetik

Kolozsvárt, aug. 24-én 1864.

Kolozsmegye Tisztségétől.

NEM HIVATALOS.

(219)

Haszonbéri hirdetmény.

(1—1)

Nemes Dobokamegyében Választ-járásában **Gyula** helységében az összes birtokosi **koresmárlási jog folyó év Szeptember hó 7-én**, közárverezés útján négy egymásután következő évekre haszonbérbe adandó. A vállalkozni akarók 20 frt bántépénzzel állásuk el magukat. A haszonbéri feltételek Gyulában a **25-dik** házszám alatti birtokosnál az árverezés előtt is megtekinthetők.

(220)

(1—3)

HUNGARIA BIZTOSÍTÓBANK.

A Pozsonyban megalakult Hungaria biztosítóbanc által e helyütt alólírotnál megalapított főügynökség ezennel köz tudomással teszi, hogy ezen hazai biztosító-intézet működését, egyelőre a tűzkár elleni biztosítási téren megkezdvén, a nagy érdemi közönségnek ezennel felajánlja szolgáltatás eszközzésére

Tűzkárok ellen

és pedig minden néven nevezendő épületekre, butorokra, gépekre, áruk és gabna-készletekre, valamint marha, fa, széna, szalma, és más ilyen tárgyakra a megállapított, elfogadható és tájékoztató végett mindenkor megtekinthető feltételek mellett.

A mezei termények, legyenek azok a mezőn, vagy esztrókben, tetszés szerinti időre és a legelősebb díj mellett, biztosíthatók.

Épületek rendszeres egy évre lesznek biztosítva, a ki azonban több évre biztosít, a biztosítás tartamához arányosított díjelengedésben részesül.

Tűzkárok, vagy a biztosított épületeken történt megrongálások, melyek a segítség alkalmával történnek, avagy mentési költségek, a káreset megalapítása után azonnal kifizetnek. Egyáltalában ezen hazai, új biztosító intézet az általa megalapított intézvények-nél fogva, a nagyérdemi közönséget minden lehető kedvezményben részesítendi.

Az intézetnek 3,000,000 o. é. frt-ból képzendő biztosítéka, a biztosító feleknek megnyugtató kezességet nyújt arra, hogy a társaság elvállalt kötelezettségeit lehető leggyorsabban teljesítendi.

Kolozsvár, 1864. évi aug. havában.

A „HUNGARIA“ biztosítóbanc főügynöksége,
Kohn Sándor.

(190)

3/9

(4—5)

Holfeld Henrik rumburgi vászonraktára

„A KÉK GÖLYÖHOZ“

Dorottya-utca 8 sz. alatt Pesten,

ajánlja jól rendezett árutárát, u. m. rumburgi, hollandi, írlandi creasz, bőr- és szilézai vásznakat, továbbá asztalmézők, kávéabroszok és kendők, törülközők, gyöles zsebkendők, asztal- és ágyterítő, fehér és tarka csinvat és ágyneműk, nanking, nadrág- és öltöny-szövetek, ingperkálok, gazdasági szövetek, ablakfüggönyök, ugyazint mindenféle fehérneműk, színes és fehér vellez, pique-szoknyák, és pique-takarók, viaszos vásznak különféle szélességben, orleán, pamutbársony, kötő- és varrócéznák, mindennemű bélésszövetek és más egyéb e szakba vágó czibkek

igen jutányos szabott árakon.

A vásznak valódiságáért a raktár kezekedik.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Árjegyzékek: kívánatra bérmentesen küldetnek meg.